

Guia docent

Identificació de l'assignatura

Assignatura / Grup	20263 - Fonts per a la Història de l'Art / 1
Titulació	Grau d'Història de l'Art (Pla 2014) - Segon curs
Crèdits	6
Període d'impartició	Segon semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx / Edifici
Maria Magdalena Cerdà Garriga <i>Responsable</i> m.cerda@uib.es	11:00	12:00	Dijous	17/02/2020	07/06/2020	BB18
M ^a . Margarita Novo Malvarez m.novo@uib.es	17:00	18:00	Dimarts	09/09/2019	15/06/2020	AB 11 (Edifici Ramon Llull)

Contextualització

La caracterització integrada i transversal de l'assignatura "Fonts per a la Història de l'Art", determina el coneixement instrumental relacionat amb la diversificació documental que ha generat la història de la creació artística. La varietat de les fonts a estudiar afecta a les següents modalitats: recursos escrits, reproducció de la imatge, l'obra d'art com a bé material, suports informatius i divulgatius, i centres de documentació.

Requisits

Recomanables

Es recomana disposar dels coneixements proporcionats pel conjunt d'assignatures obligatòries del primer curs del grau en Història de l'Art, i en particular els relatius a l'evolució de l'art a través de la seva seqüenciació històrica i dels seus processos de creació artística.

Competències

Específiques

- * CE7 – Competències fonamentals (coneixement disciplinari). Coneixement de les principals fonts literàries i documentals de la història de l'art

Guia docent

- * CE9 – Competències aplicades i professionals (saber fer). Coneixement pràctic dels processos bàsics de la metodologia científica en història de l'art: estats de la qüestió, anàlisis integrals de l'obra d'art, replantejament de problemes, cerca d'informació inèdita, plantejament d'hipòtesi, processos crítics de síntesi, formulació ordenada de conclusions
- * CE12 – Competències aplicades i professionals (saber fer). Coneixements sobre documentació, composició de materials i tècniques constructives dels béns artístics mobles i immobles

Genèriques

- * CG2 – Capacitat de comunicació oral i escrita a l'hora de transmetre el coneixement adquirit
- * CB3 – Tenir la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants de l'àrea d'estudi, per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'indole social, científica o ètica
- * CB5 – Desenvolupar les habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia

Bàsiques

- * Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el grau a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/ca/grau/comp_basiques/

Continguts

Continguts temàtics

1. INTRODUCCIÓ

Les fonts com a testimonis d'informació de la Història de l'Art. Tipologies, classificació i metodologia d'anàlisi. La fundació dels estudis sobre les fonts literàries per a la Història de l'Art.

2. FONTS PER A L'ESTUDI DE L'ART ANTIC I CLÀSSIC

Fonts i documents dels mons antic i clàssic: Mesopotàmia, Egipte, Grècia i Roma. Testimonis desapareguts i conservats.

3. FONTS PER A L'ESTUDI DE L'ART MEDIEVAL

Fonts i documents del món medieval. Fonts directes i fonts indirectes. La diversitat de l'escriptura i la formació dels gèneres.

4. FONTS PER A L'ESTUDI DE L'ART MODERN

Fonts i documents del món modern: el Renaixement i el barroc. La literatura artística i els tractats.

5. FONTS PER A L'ESTUDI DE L'ART CONTEMPORANI

Fonts i documents del món contemporani: de la Il·lustració a les tecnologies de la comunicació i la informació. La pervivència dels gèneres clàssics i l'aparició de nous tipus de fonts. La premsa, els escrits dels artistes, manifestos, fonts gràfiques, audiovisuals i digitals.

Metodologia docent

1- METODOLOGIA ORDINÀRIA: ITINERARI A

El mètode de treball d'aquesta assignatura s'articula a través de diversos tipus d'agrupacions i sistemes de treball, dividits en sessions presencials i no presencials, com s'assenyala a continuació.

Guia docent

2- METODOLOGIA ALTERNATIVA: ITINERARI B

L'assignatura ofereix un ITINERARI B de presencialitat i d'avaluació, que s'ha de fixar entre el professor i l'estudiant per mitjà d'un contracte acadèmic durant les dues primeres setmanes d'impartició d'aquesta assignatura.

Poden acollir-se a l'itinerari B aquells alumnes que reuneixin alguna d'aquestes condicions (que s'han acreditar documentalment):

- 1- Estar treballant amb una mitjana de dedicació equivalent, com a mínim, a la meitat de la durada màxima de jornada ordinària de treball. Això s'ha d'acreditar amb un contracte de treball en vigor o un nomenament administratiu; alternativament es poden aportar altres documents que provin l'activitat actual, com els justificants de cotització en qualsevol règim de la Seguretat Social.
- 2- Estar afectat per una discapacitat física, sensorial o psíquica, en un grau igual o superior al 33 per cent, que és l'establert a la normativa que regula la reserva de places per a l'accés a la Universitat d'estudiants amb necessitats educatives especials. El grau de discapacitat s'ha d'acreditar mitjançant el certificat emès per l'organisme competent per al seu reconeixement.
- 3- Tenir 45 anys o més en la data d'inici del curs acadèmic.
- 4- Estar en situació de protecció a la família o haver de tenir cura de persones dependents.
- 5- Trobar-se en altres situacions extraordinàries que l'òrgan competent valori com a determinants per ser incorporat a la situació de dedicació a l'estudi a temps parcial.

Amb el propòsit d'afavorir l'autonomia en l'adquisició de coneixements per part de l'alumnat, l'assignatura està inclosa a Aula Digital. D'aquesta manera l'alumne tindrà en línia i al seu abast i disposició una comunicació amb el professor i recursos electrònics específics.

Activitats de treball presencial (1,8 crèdits, 45 hores)

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes teòriques	Sessions teòriques a l'aula	Grup gran (G)	Mitjançant el mètode expositiu, la professora establirà els fonaments teòrics dels blocs temàtics que componen la matèria. A més, es donarà informació dels recursos documentals per a cada tema, així com també s'argumentarà el mètode de treball i el material que haurà d'utilitzar l'alumnat per preparar de forma autònoma els continguts.	18
Seminaris i tallers	Comentari de fonts	Grup mitjà (M)	ITINERARI A: L'alumne/a haurà de seleccionar fonts literàries (que podrà contrastar, comparar i/o completar amb altres de visuals, si s'escau) a les quals hi aplicarà els procediments i tècniques d'anàlisi i interpretació exposats a les sessions teòriques i a les classes pràctiques. N'haurà de fer una exposició oral a l'aula.	6
Classes pràctiques	Anàlisi de textos i fonts	Grup mitjà (M)	L'alumnat treballarà periòdicament sobre textos escrits i fonts visuals relacionats amb els continguts de cada bloc temàtic. La finalitat d'aquesta pràctica és estimular l'aprenentatge de l'alumnat mitjançant l'anàlisi i la interpretació per a què relacionin els continguts teòrics de la matèria i els puguin aplicar a la diversitat de fonts objecte d'estudi.	15
Pràctiques externes	Sortides	Grup mitjà (M)	ITINERARI A: Es duran a terme visites a centres custodis de fonts (centres d'informació i documentació, arxius,	3

Guia docent

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
			fototeques...) per tal de veure i conèixer de primera mà algunes de les tipologies que s'hauran comentat a l'aula.	
Avaluació	Examen final	Grup gran (G)	Sessió a l'aula per a la realització d'una prova escrita sobre la matèria per tal de valorar que s'han assolit les capacitats treballades al llarg del curs.	3

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Aula digital.

Activitats de treball no presencial (4,2 crèdits, 105 hores)

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual	Estudi dels continguts de la matèria	Consolidació dels coneixements exposats a l'aula durant les sessions teòriques i pràctiques amb el/la docent, així com els coneixements adquirits durant la realització de les activitats pràctiques individuals.	55
Estudi i treball autònom individual	Elaboració d'un directori de recursos	Treball en xarxa per tal d'accedir al coneixement dels centres d'informació i de documentació, i a les fonts de reproducció d'imatges. Coneixement dels centres d'informació i documentació, genèrics i especialitzats. Sistemes i fonts de documentació. Tipologies d'informació. Estudi aplicat a les tècniques de localització, identificació, metodologia d'anàlisi i interpretació de les fonts documentals amb la finalitat d'elaborar un directori de recursos.	10
Estudi i treball autònom individual	Preparació de les pràctiques (Itinerari A)	Aplicar els conceptes apresos a l'elaboració dels treballs i pràctiques. Desenvolupar la capacitat d'anàlisi, de reflexió i d'interpretació crítica. Treballar l'expressió oral per tal d'ésser capaç de transmetre de forma efectiva els coneixements adquirits.	20
Estudi i treball autònom individual	Comentari de fonts (Itinerari B)	ITINERARI B: Els alumnes que optin per l'itinerari B hauran de realitzar un treball que consistirà en la selecció i comentari de fonts textuales i gràfiques/audiovisuals corresponents a cadascun dels blocs temàtics.	20

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

L'avaluació d'aquesta assignatura variarà en funció de l'itinerari escollit:

ITINERARI A:

Guia docent

- 1 Comentari i exposició oral de fonts: **3 punts**.
- 2 Assistència i participació activa en les classes pràctiques i en les sortides: **0.5 punt**.
- 3 Elaboració d'un directori de recursos: **1.5 punt**.
- 4 Una prova escrita final: **5 punts (Atenció: es requereix assolir un mínim de 2.5 per tal de fer mitja amb la resta de proves)**.

ITINERARI B:

- 1 Treball sobre un conjunt de fonts corresponent a cada bloc temàtic: **3.5 punts**.
- 2 Elaboració d'un directori de recursos: **1.5 punt**.
- 3 Una prova escrita final: **5 punts (Atenció: es requereix assolir un mínim de 2.5 per tal de fer mitja amb la resta de proves)**.

Frau en elements d'avaluació

D'acord amb l'article 33 del Reglament acadèmic, "amb independència del procediment disciplinari que es pugui seguir contra l'estudiant infractor, la realització demostradorament fraudulenta d'algun dels elements d'avaluació inclosos en guies docents de les assignatures comportarà, a criteri del professor, una menysvaloració en la seva qualificació que pot suposar la qualificació de «suspens 0» a l'avaluació anual de l'assignatura".

Comentari de fonts

Modalitat	Seminaris i tallers
Tècnica	Proves orals (recuperable)
Descripció	ITINERARI A: L'alumne/a haurà de seleccionar fonts literàries (que podrà contrastar, comparar i/o completar amb altres de visuals, si s'escau) a les quals hi aplicarà els procediments i tècniques d'anàlisi i interpretació exposats a les sessions teòriques i a les classes pràctiques. N'haurà de fer una exposició oral a l'aula.
Criteris d'avaluació	Es valorarà la idoneïtat en l'elecció de les fonts, l'exposició clara i estructurada, la capacitat de relació i de síntesi, així com l'ús del vocabulari específic i la capacitat de comunicar amb claredat i precisió. També el coneixement bibliogràfic i la metodologia emprada.

Percentatge de la qualificació final: 30% per a l'itinerari A

Percentatge de la qualificació final: 0% per a l'itinerari B

Sortides

Modalitat	Pràctiques externes
Tècnica	Escales d'actituds (no recuperable)
Descripció	ITINERARI A: Es duran a terme visites a centres custodis de fonts (centres d'informació i documentació, arxius, fototeques...) per tal de veure i conèixer de primera mà algunes de les tipologies que s'hauran comentat a l'aula.
Criteris d'avaluació	Es valorarà l'assistència, l'interès i la bona disposició al llarg del desenvolupament de l'activitat.

Percentatge de la qualificació final: 5% per a l'itinerari A

Percentatge de la qualificació final: 0% per a l'itinerari B

Guia docent

Examen final

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves de resposta llarga, de desenvolupament (recuperable)
Descripció	Sessió a l'aula per a la realització d'una prova escrita sobre la matèria per tal de valorar que s'han assolit les capacitats treballades al llarg del curs.
Criteris d'avaluació	Es valorarà l'adequació de la resposta a la pregunta formulada, l'exposició estructurada i clara, la capacitat de relació i síntesi, així com l'ús del vocabulari específic i la correcció ortogràfica.

Percentatge de la qualificació final: 50% per a l'itinerari A amb qualificació mínima 2.5

Percentatge de la qualificació final: 50% per a l'itinerari B amb qualificació mínima 2.5

Elaboració d'un directori de recursos

Modalitat	Estudi i treball autònom individual
Tècnica	Treballs i projectes (recuperable)
Descripció	Treball en xarxa per tal d'accedir al coneixement dels centres d'informació i de documentació, i a les fonts de reproducció d'imatges. Coneixement dels centres d'informació i documentació, genèrics i especialitzats. Sistemes i fonts de documentació. Tipologies d'informació. Estudi aplicat a les tècniques de localització, identificació, metodologia d'anàlisi i interpretació de les fonts documentals amb la finalitat d'elaborar un directori de recursos.
Criteris d'avaluació	Capacitat per localitzar recursos útils, pràctics i eficients per al coneixement i estudi de la història de l'art de cadascun dels períodes que configuren els continguts temàtics de l'assignatura.

Percentatge de la qualificació final: 15% per a l'itinerari A

Percentatge de la qualificació final: 15% per a l'itinerari B

Comentari de fonts (Itinerari B)

Modalitat	Estudi i treball autònom individual
Tècnica	Treballs i projectes (recuperable)
Descripció	ITINERARI B: Els alumnes que optin per l'itinerari B hauran de realitzar un treball que consistirà en la selecció i comentari de fonts textuais i gràfiques/audiovisuals corresponents a cadascun dels blocs temàtics.
Criteris d'avaluació	Els comentaris de text s'hauran d'estructurar a partir de criteris identificatius, metodològics i interpretatius (identificació, metodologia d'anàlisi i interpretació de fonts visuals i escrites).

Percentatge de la qualificació final: 0% per a l'itinerari A

Percentatge de la qualificació final: 35% per a l'itinerari B

Recursos, bibliografia i documentació complementària

A mesura que es desenvolupi el temari s'oferirà material addicional per a què l'alumnat aprofundeixi en els coneixements de l'àmbit científic que està estudiant. Part d'aquest material es proporcionarà a través de l'Aula Digital.

Bibliografia bàsica

- CALVO SERRALLER, F. et al. (ed. lit.), *Ilustración y Romanticismo*, Fuentes y Documentos para la Historia del Arte, 7, Barcelona, Gustavo Gili, 1982.
- CALVO SERRALLER, F.; PORTÚS, J., *Fuentes de la Historia del Arte II*, Madrid, Historia 16, 2001.

Guia docent

- CHECA CREMADES, F.; GARCÍA FELGUERA, M.S.; MORAN TURINA, M., *Guía para el estudio de la Historia del Arte*, Cátedra, Madrid, 1980.
- CHIPP, H.B.; SELZ, P. (colab.); TAYLOR, J.C. (colab.), *Teorías del arte contemporáneo: fuentes artísticas y opiniones críticas*, Fuentes del arte, Serie Mayor, 12, Madrid, Akal, 1995.
- FERNÁNDEZ ARENAS, J. (ed. lit.); BASSEGODA I HUGAS, B. (ed. lit.), *Barroco en Europa*, Fuentes y Documentos para la Historia del Arte, 5. Barcelona, Gustavo Gili, 1983.
- FREIXA I SERRA, M. (ed.), *Las vanguardias del siglo XIX*, Fuentes y Documentos para la Historia del Arte, 8, Barcelona, Gustavo Gili, 1982.
- FREIXA, M., "La historia del arte como historia. Las técnicas de investigación y el problema de las fuentes", *Introducción a la Historia del Arte*, Barcelona, Barcanova, 1991, pàgs. 61-87.
- GARRIGA I RIERA, J. (ed. lit.), *Renacimiento en Europa*, Fuentes y Documentos para la Historia del Arte, 4, Barcelona, Gustavo Gili, 1983.
- PÄCH, O., *Historia del Arte y metodología*, Madrid, Alianza, 1986.
- PEVSNER, N., *Las Academias de Arte: Pasado y presente*, Madrid, Cátedra, 1982.
- PITARCH, A.J. et alt. (ed. lit.), *Arte Antiguo: Próximo Oriente, Grecia y Roma*, Fuentes y Documentos para la Historia del Arte, 1, Barcelona, Gustavo Gili, 1982.
- RAMÍREZ, J.A., *Cómo escribir sobre arte y arquitectura. Libro de estilo e Introducción a los géneros de la crítica y de la historia del arte*, Barcelona, Serbal, 1996.
- SCHLOSSER, J. von, *La literatura artística. Manual de fuentes de la historia moderna del arte*, Madrid, Cátedra, 1993.
- SIERRA BRAVO, R., *Tesis doctorales y trabajos de investigación científica: metodología general de su elaboración y documentación*, Madrid, Paraninfo, 1996.
- YARZA, J. et alt. (ed. lit.), *Arte Medieval I: Alta Edad Media y Bizancio*, Fuentes y Documentos para la Historia del Arte, 2, Barcelona, Gustavo Gili, 1982.
- YARZA, J. et alt. (ed. lit.), *Arte Medieval II: Románico y Gótico*, Fuentes y Documentos para la Historia del Arte, 3, Barcelona, Gustavo Gili, 1982.
- YARZA LUACES, J., *Fuentes de la Historia del Arte I*, Madrid, Historia 16, 1997.

Bibliografia complementària

- AA.VV., *Hemerotecas: aportaciones al estudio y tratamiento de publicaciones periódicas*. Murcia: ANABAD Región de Murcia 1995.
- ALBERTI, L.B., *De re aedificatoria*, (Pròleg de J. RIVERA; traducció de J. FRESNILLO NÚÑEZ), Madrid, Akal, 1991.
- ANTAL, F., "Comentarios sobre el método de la historia del arte", *Clasicismo y romanticismo*, Madrid, Alberto Corazón, 1978.
- ASSUNTO, R., *La crítica d'arte nel pensiero medioevale*, Milano, Il Saggiatore, 1961.
- BAUER, H., *Historiografía del Arte: introducción crítica al estudio de la historia del arte*, Madrid, Taurus, 1981.
- BAYARRI FERRER, A., *La CDU en el contexto de las bases de datos documentales: indización automática con descriptores virtuales, asignados a partir del contenido del campo CDU: desarrollo de un prototipo en el sistema micro-ISIS de UNESCO*, Madrid, Centro de Información y Documentación Científica, 1996.
- BRUYNE, E. de., *La estética de la Edad Media*, Madrid, Visor, 1987.
- FERNÁNDEZ ARENAS, J., *Teoría y metodología de la Historia del Arte*, Barcelona, Anthropos, 1982.
- FERRAROTTI, F., *Histoire et histories de vie. La méthode biographique dans les sciences sociales*, París, Librairie de Meridiens, 1983.
- FILARETE / PEDRAZA, P. (ed.lit.), *Tratado de arquitectura*, Fuentes para el estudio de la historia del arte, Vitoria, Ephialte, 1990.
- FURIO, V., "La historia del arte: aspectos teóricos y metodológicos", *Introducción a la Historia del Arte*, Barcelona, Barcanova, 1991, pàgs. 3-59.
- GAYA NUÑO, J.A., *Historia de la crítica de arte en España*, Madrid, Ibérico Europea, 1975.

Guia docent

- GOMBRICH, E.H., "Historia del arte y ciencias sociales", *Ideales e ídolos. Ensayo sobre los valores en la historia y el arte*, Barcelona, Gustavo Gili, 1981.
- HADJINICOLAOU, N., *La producción artística frente a sus significados*, Madrid, Siglo XXI, 1981.
- HAUSER, A., *Teorías del arte. Tendencias y métodos de la crítica moderna*, Madrid, Guadarrama, 1975.
- LAFUENTE FERRARI, E., *La fundamentación y los problemas de la historia del arte*, Madrid, Instituto de España, 1985.
- LASSO DE LA VEGA JIMÉNEZ-PLACER, J., *Manual de documentación: las técnicas para la investigación y redacción de los trabajos científicos y de ingeniería*, Barcelona, Labor, 1969.
- MIRALLES I MONSERRAT, J., *La historia oral. Qüestionari i Guia Didàctica*, Palma de Mallorca, Moll, 1985.
- PANOFKY, E., "La historia del arte en cuanto disciplina humanística", *El significado en las artes visuales*, Madrid, Alianza, 1979.
- PASSERINI, L. (ed.), *Storia Orale. Vita quotidiana e cultura materiale delle classi subalterne*, Turín, Rosenberg & Sellier, 1978.
- PLAZA BORES, Á. de la, *Guía del investigador*, Madrid, Dirección de Archivos Estatales, 1992.
- RAMÍREZ, J.A., "La Historia del Arte como género(s) literario(s)", *El historiador del arte, hoy* (actas del simposio del 10 y 11 de octubre de 1997), Soria, C.E.H.A-Caja Duero, 1997, pàgs. 47-66.
- TATARKIEWICZ, W., *Historia de la estética*, 3 vols., Madrid, Akal, 1987-1989.
- THOMPSON, P., *La voz del pasado. Historia Oral*, Valencia, Alfons el Magnànim, 1988.
- VENTURI, L., *Historia de la crítica de arte*, Barcelona, Gustavo Gili, 1979.

